

OPINIE SEPARATĂ,
expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea
Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și al articolului 67 din Codul
jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995

1. Prin Decizia nr. 112 din 16 septembrie 2024 a fost declarată inadmisibilă sesizarea nr. 176a/2024, depusă de către dl Vladimir Voronin și dna Diana Caraman, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, privind verificarea constituționalității textelor „cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui” și „funcție, însă nu mai târziu de” conținute de articolul 135 alin. (2) din Codul electoral, precum și a Hotărârii Parlamentului nr. 122 din 16 mai 2024 cu privire la stabilirea datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

2. În esență, autorii sesizării au abordat **problema perioadei în care pot fi organizate alegerile Președintelui Republicii Moldova în cazul expirării mandatului acestuia.**

3. Potrivit articolului 90 alin. (1) din Constituție, vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova intervine în caz: (i) de expirare a mandatului, (ii) de demisie, (iii) de demitere, (iv) de imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor sau (v) de deces. În conformitate cu prevederile articolului 90 alin. (4) din Constituție, în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

4. Referitor la prevederile constituționale menționate există **două interpretări** diametral opuse.

5. Potrivit **unei interpretări**, în toate situațiile prevăzute la articolul 90 alin. (1) din Constituție, inclusiv în cazul expirării mandatului Președintelui, **alegerile pot fi organizate doar în limitele termenului de 2 luni stabilit expres de articolul 90 alin. (4) din Constituție.**

6. Aceasta este varianta inițială a articolului 135 alin. (1) din Codul electoral, adoptat prin Legea nr. 325 din 8 decembrie 2022: „Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se organizează în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, în conformitate cu articolul 90 din Constituția Republicii Moldova”.

7. Autorii sesizării, de asemenea, susțin această abordare, invocând jurisprudența Curții Constituționale, cum ar fi: HCC nr. 56 din 21 decembrie 1995, HCC nr. 18 din 27 octombrie 2009, HCC nr. 18 din 3 august 2010, HCC nr. 2 din 8 februarie 2011, § 4, punctul 1 din dispozitiv. Astfel, autorii sesizării consideră că alegerile prezidențiale pot fi organizate doar după data la care expiră mandatul Președintelui Republicii și doar în limitele termenului stabilit expres de norma constituțională de la articolul 90 alin. (4) (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, §§ 6-9, 18).

8. Potrivit **altei interpretări**, la stabilirea datei alegerilor prezidențiale trebuie făcută **o delimitare** între situația de expirare a mandatului de 4 ani al Președintelui Republicii și situațiile când mandatul încetează înainte de termen (demisie, demitere, imposibilitate definitivă a exercitării atribuțiilor, deces). Potrivit acestei opinii, **în cazul expirării mandatului Președintelui**, care reprezintă o situație juridică distinctă de cea stabilită la articolul 90 alin. (4) din Constituție, **alegerile**

pot fi organizate anterior datei încetării mandatului¹.

9. Această abordare prevede prelungirea mandatului Președintelui Republicii până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales, fără a fi necesară asigurarea interimatului funcției de către Președintele Parlamentului sau de Primul-ministru, asigură succesiunea firească a mandatelor prezidențiale și permite evitarea prelungirii nejustificate a mandatului constituțional de 4 ani al Președintelui în cazul desfășurării alegerilor după expirarea acestuia. Viziunea respectivă are la bază HCC nr. 43 din 14 decembrie 2000 și DCC nr. 8 din 16 martie 2016 (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, § 32).

10. Rețin faptul că Parlamentul, prin Legea nr. 1 din 18 ianuarie 2024, a modificat conținutul articolului 135 din Codul electoral. Astfel, **alineatul (2)** din acest articol reglementează organizarea **alegerilor în cazul expirării mandatului Președintelui în funcție**, iar **alineatul (3)** – organizarea alegerilor în caz de vacanță a funcției de Președinte al Republicii în urma **demisiei, demiterii, a imposibilității definitive de a-și exercita atribuțiile sau a decesului**.

11. Potrivit articolului 135 alin. (2) din Codul electoral, alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se organizează cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție, însă nu mai târziu de termenul stabilit la articolul 90 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.

12. Analizând conținutul acestei norme, observ că, de fapt, Parlamentul **a încercat să concilieze cele două interpretări** ale articolului 90 alineatele (1) și (4) din Constituție menționate mai sus. Pe de o parte, norma contestată permite organizarea alegerilor cu 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție, iar pe de altă parte, aceeași normă acceptă organizarea alegerilor și în termen de 2 luni de la data expirării mandatului. Reieșind din raționamentele prezentate *supra*, în cazul organizării alegerilor generate de expirarea mandatului Președintelui Republicii, **aceste două termene se exclud reciproc**. În circumstanțele cauzei, afirmarea unei interpretări presupune excluderea celeilalte (*expressio unius est exclusio alterius*) (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 20 din 26 septembrie 2019, § 29).

13. Prin urmare, dacă se constată constituționalitatea textului „cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui” din articolul 135 alin. (2) din Codul electoral (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, § 30), apar dubii asupra constituționalității textului „însă nu mai târziu de termenul stabilit la articolul 90 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova” din același alineat. În jurisprudența sa, Curtea a statuat că poate pronunța o hotărâre și în privința altor dispoziții legale a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea normei contestate (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 15 din 28 mai 2020, § 66; HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 43).

14. Astfel, posibilitatea desfășurării alegerilor prezidențiale în termen de 2 luni de la data expirării mandatului Președintelui, ținând cont și de durata procedurilor privind confirmarea rezultatelor alegerilor, validarea mandatului și depunerea jurământului care au loc după alegeri, ar duce la prelungirea nejustificată a

---

¹ A se vedea Nota informativă la proiectul de lege nr. 473 din 14 decembrie 2023 privind modificarea unor acte normative și argumentarea la amendamentul VR nr. 15/03276 din 26 decembrie 2023 la proiectul legii privind modificarea unor acte normative (nr. 473 din 14 decembrie 2023). <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6804/language/ro-RO/Default.aspx>

mandatului constituțional de 4 ani al Președintelui Republicii și, drept consecință, la **incidența articolului 80 alin. (1) din Constituție** (*durata mandatului Președintelui Republicii*).

15. Referitor la **incidența articolului 79 alin. (2) din Constituție** (*validarea mandatului și depunerea jurământului de către Președintele Republicii*), autorii sesizării au susținut că textul contestat din articolul 135 alin. (2) din Codul electoral și Hotărârea Parlamentului nr. 122 din 16 mai 2024, prin care s-a stabilit data de 20 octombrie 2024 ca dată a alegerii Președintelui Republicii, în coroborare cu obligația constituțională a candidatului la funcția de Președinte de a depune jurământul cel târziu în termen de 45 de zile după alegeri ar face, din perspectivă temporală, **să se suprapună exercitarea a două mandate de Președinte**: mandatul Președintelui în exercițiu, care expiră în data de 24 decembrie 2024, și mandatul Președintelui nou ales la 20 octombrie 2024 (primul tur de scrutin) sau, după caz, la 3 noiembrie 2024 (al doilea tur de scrutin), care ar trebui să depună jurământul în maxim 45 de zile. În opinia lor, calculul zilelor în discuție ar trebui să înceapă de la una din aceste date (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, § 34).

16. În raport cu aceste critici de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a reținut că textul contestat din articolul 135 alin. (2) din Codul electoral nu afectează articolul 79 alin. (2) din Constituție. În opinia Curții, nu poate exista o suprapunere a mandatelor Președintelui cu mandat expirat și al Președintelui nou ales, de vreme ce Președintele al cărui mandat a expirat își poate exercita funcția, potrivit articolului 80 alin. (2) din Constituție, până la depunerea jurământului de către Președintele nou ales. Potrivit Curții, expresia „după alegeri” din articolul 79 alin. (2) din Constituție este indispensabil legată de confirmarea rezultatului alegerilor și de validarea mandatului de Președinte al Republicii de către Curtea Constituțională. De la emiterea acestor acte trebuie calculat termenul constituțional de 45 de zile pentru depunerea jurământului de către candidatul ales (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, §§ 35-39).

17. Nu susțin această soluție din următoarele considerente.

18. Rețin faptul că autorii sesizării au invocat posibilitatea **suprapunerii mandatelor** în situația în care **Președintele Republicii se află în exercițiul mandatului său de 4 ani**, dar nu în cazul în care mandatul Președintelui a expirat. În acest context, analizând la modul abstract norma contestată, constat că organizarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție în mai multe situații ar putea conduce la suprapunerea mandatelor. Spre exemplu, dacă, ipotetic, alegerile ar avea loc cu 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție și noul Președinte ar fi ales din primul tur de scrutin, ar putea exista o suprapunere a mandatelor de circa 45 de zile. În alte situații care ar putea apărea în urma aplicării normei contestate (*e.g.* organizarea alegerilor cu mai puțin de 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui, desfășurarea alegerilor în două tururi etc.) perioada în care ar putea exista o suprapunere a mandatelor ar fi mai mică (a se vedea § 26 *infra*).

19. Subliniez faptul că, potrivit articolului 38 alin. (1) din Constituție (*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*), **voința poporului constituie baza puterii de stat și această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat**. În același timp, **Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat**

(articolul 78 alin. (1) (*alegerea Președintelui Republicii*) din Constituție), **mandatul Președintelui Republicii durează 4 ani și se exercită de la data depunerii jurământului** (articolul 80 alin. (1) din Constituție), iar candidatul a cărui alegere a fost validată **va depune jurământul în fața Parlamentului și a Curții Constituționale, cel târziu la 45 de zile după alegeri** (articolul 79 alin. (2) din Constituție).

20. În cazurile menționate mai sus de suprapunere a mandatelor prezidențiale atestăm următoarea situație. Pe de o parte, **există un Președinte al Republicii ales prin voința poporului, exprimată prin alegeri, pentru un mandat de 4 ani, care se află în exercitarea mandatului său constituțional**. Pe de altă parte, **există un candidat a cărui alegere de către popor a fost validată de Curtea Constituțională și care este obligat, potrivit articolului 79 alin. (2) din Constituție, să depună jurământul cel târziu la 45 de zile după alegeri**, pentru a începe exercitarea mandatului său constituțional.

21. În acest context, rețin faptul că cuvântul „alegeri” din articolul 79 alin. (2) din Constituție semnifică **ziua în care a fost ales candidatul a cărui alegere a fost validată de Curtea Constituțională** (*i.e.* ziua în care a avut loc primul tur sau, după caz, al doilea tur de scrutin). Acest raționament reiese și din interpretarea altor norme constituționale care conțin acest cuvânt și se referă la alegerile Președintelui Republicii. Astfel, spre exemplu, potrivit articolului 79 alin. (1) din Constituție, rezultatul *alegerilor* pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova este validat de Curtea Constituțională. În acest context, este cert că este vorba despre validarea rezultatului obținut în ziua în care au avut loc alegerile. Același sens cuvântul „alegeri” îl are și în prevederea de la articolul 135 alin. (1) lit. e) din Constituție – Curtea Constituțională confirmă rezultatele *alegerii* Președintelui Republicii Moldova, adică rezultatele obținute în ziua votării. De asemenea, potrivit articolului 78 alin. (3) din Constituție, este declarat ales candidatul care a întrunit cel puțin jumătate din voturile alegătorilor care au participat la *alegeri*, fiind clar că este vorba despre voturile exprimate în ziua alegerilor.

22. În plus, termenul de 45 de zile pentru depunerea jurământului este stabilit reieșind din faptul că după votare și numărarea voturilor Comisia Electorală Centrală, în termen de 5 zile, va stabili rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii, iar Curtea Constituțională, în termen de 10 zile de la primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către organele electorale și instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite, va confirma sau infirma legalitatea alegerilor (a se vedea articolele 85 alineatele (1), (2) și 148 din Codul electoral). Astfel, **termenul de 45 de zile de la data votării este suficient pentru a fi desfășurate toate procedurile necesare de către organele competente** (stabilirea rezultatelor alegerilor, soluționarea definitivă a contestațiilor depuse, confirmarea rezultatelor alegerilor, validarea mandatului candidatului ales) **și permite depunerea jurământului**. *Per a contrario*, calcularea termenului constituțional de 45 de zile de la data confirmării rezultatului alegerilor și a validării mandatului de Președinte de către Curtea Constituțională ar duce la prelungirea nejustificată a mandatului constituțional al Președintelui în cazul desfășurării alegerilor după expirarea acestuia sau la prelungirea nejustificată a interimatului funcției de Președinte în cazul desfășurării alegerilor în situațiile când mandatul șefului statului a încetat înainte de termen.

23. Prin urmare, **termenul constituțional de 45 de zile stabilit pentru depunerea jurământului** de către candidatul ales al cărui mandat a fost validat **trebuie calculat din ziua în care acest candidat a fost ales.**

24. Susțin raționamentul că stabilirea cadrului temporal în interiorul căruia urmează să fie organizate alegerile prezidențiale în cazul expirării duratei de 4 ani a mandatului reprezintă un aspect important al procesului electoral și **o premisă a asigurării periodicității alegerilor în discuție.** Procedura de alegere a noului Președinte trebuie să înceapă în timp util până la expirarea mandatului Președintelui în exercițiu și să asigure depunerea jurământului de către candidatul a cărui alegere a fost validată de Curtea Constituțională **la expirarea mandatului de 4 ani al Președintelui în exercițiu.** Pin urmare, alegerile prezidențiale trebuie organizate astfel încât **mandatul Președintelui nou ales să succedă mandatului expirat.** Astfel, **intervalul de timp dintre două jurăminte nu poate fi mai mic de 4 ani,** pentru a nu afecta caracterul plener al mandatului constituțional în curs (a se vedea DCC nr. 112 din 16 septembrie 2024, §§ 24, 29).

25. În prezenta cauză, observ că **norma contestată nu respectă aceste deziderate.** Cadrul temporal în interiorul căruia urmează să fie organizate alegerile prezidențiale în cazul expirării mandatului Președintelui în funcție (*i.e.* cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului), în situațiile invocate mai sus, nu permite organizarea alegerilor în timp util, astfel încât intervalul de timp dintre două jurăminte să nu fie mai mic de 4 ani, dar, în același timp, candidatul a cărui alegere a fost validată să depună jurământul în termenul constituțional de 45 de zile. Astfel, aplicarea normei contestate permite suprapunerea a două mandate prezidențiale și **nu asigură alternanța organică a acestor mandate.**

26. Această constatare este valabilă și în cazul alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii stabilite pentru data de 20 octombrie 2024 prin Hotărârea Parlamentului nr. 122 din 16 mai 2024. Astfel, reieșind din faptul că mandatul Președintelui Republicii în exercițiu expiră la 24 decembrie 2024, în cazul alegerii Președintelui în primul tur de scrutin (20 octombrie 2024), **perioada de suprapunere a mandatelor va fi de 21 de zile.** În cazul alegerii Președintelui în al doilea tur de scrutin (3 noiembrie 2024), **perioada de suprapunere a mandatelor va fi de 7 zile.**

27. **Suprapunerea a două mandate constituționale ale Președinților Republicii,** ambii aleși prin voința poporului, ar putea genera atât **incertitudini de ordin constituțional,** cât și **instabilitate politică și conflicte sociale.**

28. Prin urmare, **constat incidența articolului 79 alin. (2) din Constituție** în prezenta cauză.

29. Așadar, în opinia mea, Curtea Constituțională trebuia să **declare sesizarea admisibilă,** pentru a o **examina în fond și pentru a verifica constituționalitatea** articolului 135 alin. (2) din Codul electoral, precum și a Hotărârii Parlamentului nr. 122 din 16 mai 2024 cu privire la stabilirea datei alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.

Judecător al Curții Constituționale

Serghei ȚURCAN

16 septembrie 2024